

Lausunto eduskunnan talousvaliokunnalle

Asia: Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kuluttajansuojalain, jätelain ja kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista annetun lain muuttamisesta (HE 47/2026 vp)

Erikoiskaupan liitto Etu ry kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa.

1. Yleiset huomiot

Erikoiskaupan liitto Etu ry kannattaa toimia, joilla ehkäistään harhaanjohtavaa kestävyys- ja ympäristömarkkinointia. Tämä tukee reilua kilpailua, vahvistaa kuluttajien luottamusta markkinointiväittämiin ja parantaa säännösten mukaisesti toimivien yritysten asemaa. Erikoiskaupan liitto pitää myös tavaroiden korjaamista koskevia tavoitteita kannatettavina kiertotalouden, tuotteiden käyttöiän pidentämisen ja jätteen määrän vähentämisen näkökulmasta. Hallituksen esityksen mukaan sääntelyn tavoitteena on lisätä kuluttajien tietämystä hyödykkeiden ympäristövaikutuksista, puuttua totuudenvastaisiin tai harhaanjohtaviin ympäristöväittämiin sekä vahvistaa tavaroiden korjaamista koskevaa sääntelyä.

Erikoiskaupan liitto katsoo kuitenkin, että sääntelyn onnistuminen riippuu ratkaisevasti sen selkeydestä, käytännön toimeenpanosta ja yrityksille aiheutuvan hallinnollisen taakan oikeasuhtaisuudesta. Hallituksen esityksessäkin todetaan, että Suomi suhtautui jo EU-valmistelussa varauksellisesti useisiin tiedonantovaatimuksiin ja piti tärkeänä, ettei elinkeinonharjoittajille aiheuteta tarpeettomasti hallinnollista taakkaa. Sama peruslähtökohta on edelleen perusteltu.

2. Vihreän siirtymän kuluttajansuojasääntely

2.1 Sääntelyn tavoite on kannatettava, mutta tiedonantovelvollisuudet on pidettävä käytännössä toteuttamiskelpoisina

Hallituksen esityksen mukaan kuluttajansuojalakiin lisättäisiin uusia velvoitteita markkinoinnissa annettaviin tietoihin sekä ennen sopimuksen tekemistä annettaviin tietoihin. Kuluttajalle olisi jatkossa annettava nykyistä enemmän tietoa muun muassa korjattavuudesta, varaosien saatavuudesta, ohjelmistopäivityksistä ja lakisääteisestä virhevastuusta. Lisäksi ympäristöväittämiä ja kestävyysmerkintöjä koskevaa sääntelyä tiukennetaan.

Erikoiskaupan liitto pitää tavoitetta perusteltuna, mutta korostaa, että käytännön soveltaminen on edelleen monin kohdin epäselvä. Erikois kaupassa myyntikanavat, tuotteet ja toimitusketjut vaihtelevat huomattavasti. Siksi valiokunnan tulisi korostaa, että uusien tiedonantovelvollisuuksien osalta tarvitaan selkeää ja käytännönläheistä viranomaisohjeistusta erityisesti siitä:

- missä muodossa tiedot on annettava,
- milloin tiedon voidaan katsoa olevan kuluttajan saatavilla riittävän selkeästi,
- ja miten velvoitteet soveltuvat eri myyntiympäristöihin, kuten myymälään ja verkkokauppaan.

2.2 Lakisääteistä virhevastuuta koskeva ilmoittaminen on Suomessa erityisen hankalaa

Hallituksen esityksen mukaan kuluttajaa olisi muistutettava tavaroiden lakisääteisen virhevastuun olemassaolosta ja sen pääkohdista, mukaan lukien EU-sääntelyssä säädetty kahden vuoden vähimmäiskesto, käyttäen yhdenmukaistettua ilmoitusta. Samalla esityksessä todetaan, että Suomessa virhevastuulle ei ole asetettu tiettyä kiinteää kestoaikaa, vaan sen pituus riippuu tavarana virheen laadusta, minkä vuoksi Suomi suhtautui jo direktiivin valmistelussa varauksellisesti liian pitkälle meneviin tiedonantovaatimuksiin.

Erikoiskaupan liitto pitää tärkeänä, että kansallisessa toimeenpanossa ja sen ohjeistuksessa varmistetaan, ettei suomalaisille kuluttajille synny harhaanjohtavaa kuvaa virhevastuun täsmällisestä kestästä. Suomessa käytössä oleva malli poikkeaa monista muista jäsenvaltioista, ja tämän eron tulee välittyä kuluttajalle selkeästi.

2.3 Siirtymäratkaisun tulee turvata jo markkinoilla olevien tuotteiden myynti

Erikoiskaupan liitto on jo työryhmämietinnöstä antamassaan lausunnossa korostanut, että jo markkinoilla olevien tai ennen uusien sääntöjen soveltamisen alkamista valmistettujen tuotteiden osalta on vältettävä kohtuutonta hävikkiä, lisäkustannuksia ja hallinnollista taakkaa. Tämä lähtökohta on edelleen tärkeä.

Talousvaliokunnan tulisi korostaa mietinnössään, että toimeenpanon on oltava sellainen, ettei sääntely johda käyttökelpoisten tuotteiden poistamiseen markkinoilta pelkästään siksi, että tuotteiden merkinnät tai markkinointimateriaalit on laadittu ennen uuden sääntelyn soveltamisen alkamista. Valiokunnan olisi perusteltua tukea ratkaisua, joka turvaa riittävän siirtymäajan ja käytännössä toimivan menettelyn jo markkinoilla oleville tuotteille.

3. Tavaroiden korjaamista koskeva sääntely

3.1 Korjaamisen tavoite on oikea, mutta kansallisen toteutuksen on tuettava korjaamista johdonmukaisesti

Hallituksen esityksen mukaan tavaroiden korjaamisdirektiivin täytäntöön panemiseksi valmistajille asetettaisiin velvollisuus tarjota korjauspalveluita tietyssä laajuudessa myös silloin, kun kyse ei ole myyjän tai valmistajan vastuulla olevasta vikaantumisesta. Lisäksi tavarankauppaa koskeviin virheen oikaisusäännöksiin esitetään täsmennyksiä. Direktiivin tavoitteena on kannustaa kuluttajia käyttämään tavaroita pidempään korjauttamalla niitä ja ostamalla enemmän käytettyjä ja kunnostettuja tavaroita.

Erikoiskaupan liitto pitää tätä tavoitetta kannatettavana. Samalla Erikoiskaupan liitto katsoo, että kansallisen toteutuksen tulee olla aidosti johdonmukainen tämän tavoitteen kanssa. Virheen oikaisussa korjauksen tulee olla ensisijainen ratkaisu silloin, kun se on teknisesti ja taloudellisesti perusteltu. Sääntelyn ei tule käytännössä ohjata tilanteisiin, joissa uuden tuotteen toimittaminen on kuluttajan näkökulmasta oletusarvoinen tai houkuttelevin vaihtoehto silloinkin, kun korjaus olisi realistinen ja kestävä ratkaisu.

3.2 Kuluttajan valintaoikeuden korostuminen voi olla ristiriidassa vihreän siirtymän tavoitteiden kanssa

Hallituksen esityksessä kuvataan tavarankauppadirektiivin muutosta, jonka mukaan ennen virheen oikaisua myyjän on ilmoitettava kuluttajalle tämän oikeudesta valita korjaamisen ja vaihtamisen välillä. Lisäksi kunnostetun tavarankäyttö vaihdossa sidotaan kuluttajan nimenomaiseen pyyntöön.

Erikoiskaupan liitto katsoo, että tämä sääntelymalli voi käytännössä heikentää korjauksen ensisijaisuutta. Elinkeinonharjoittajalla on usein kuluttajaa paremmat edellytykset arvioida, milloin korjaus on tarkoituksenmukainen, turvallinen ja kokonaisuuden kannalta kestävä ratkaisu. Talousvaliokunnan olisi perusteltua arvioida, tulisiko mietinnössään korostaa, että kansallisessa soveltamisessa korjausta tukevia ratkaisuja tulee painottaa aina, kun se on kuluttajansuojan kanssa yhteensopivaa.

3.3 Eurooppalaiseen korjaustietolomakkeeseen liittyvä vastuuasetelma tarvitsee täsmennystä

Hallituksen esityksen mukaan korjaajat voisivat käyttää eurooppalaista korjaustietolomaketta, joka olisi kuluttajalle maksuton, mutta vianmäärittämisestä aiheutuvat välttämättömät kustannukset olisi mahdollista periä. Esityksessä todetaan myös, että korjaaja ei saa muuttaa lomakkeessa määriteltyjä

korjausehtoja 30 kalenteripäivän ajan siitä, kun lomake on toimitettu kuluttajalle, jos kyse on täydellisestä ja paikkansa pitävästä lomakkeesta.

Erikoiskaupan liitto pitää tärkeänä, että sääntelyn soveltamisessa ja tarvittaessa perusteluissa täsmennetään, ettei korjaaja sido itseään tilanteessa, jossa kuluttajan antamat lähtötiedot viasta osoittautuvat olennaisesti virheellisiksi tai puutteellisiksi. Muuten lomake voi käytännössä lisätä riitaisuuksia eikä vähentää niitä.

4. Jätelakiin ehdotetut muutokset ja varaosakysymykset

4.1 Varaosien ja työkalujen tarjoamista koskevat säännökset ovat ymmärrettäviä, mutta vastuunjako on yhä epäselvä

Hallituksen esityksen mukaan jätelakiin lisättäisiin säännöksiä varaosien ja työkalujen tarjoamisesta sekä tavaroiden korjaamisen estävistä kielletyistä sopimusehdoista ja käytännöistä. Direktiivin taustalla on velvoite, jonka mukaan valmistajat eivät saa estää riippumattomia korjaajia käyttämästä alkuperäisiä, käytettyjä, yhteensopivia tai 3D-tulostettuja varaosia, jos ne ovat sovellettavan lainsäädännön vaatimusten mukaisia.

Erikoiskaupan liitto pitää tavoitetta korjaamisen helpottamisesta perusteltuna, mutta katsoo, että vastuunjaon on oltava käytännössä selkeä. Jos korjauksessa käytetään muuta kuin valmistajan omaa varaosaa, voi tuotteen turvallisuuteen, vaatimustenmukaisuuteen ja myöhempään vahinkovastuuseen liittyä epäselvyyksiä. Talousvaliokunnan olisi perusteltua kiinnittää mietinnössään huomiota siihen, että vastuunjakoa koskevan sääntelyn ja soveltamisen tulee olla ennakoitavaa valmistajan, korjaajan ja kuluttajan näkökulmasta.

5. Johtopäätökset talousvaliokunnalle

Erikoiskaupan liitto Etu ry esittää, että talousvaliokunta kiinnittää mietinnössään erityisesti huomiota seuraaviin seikkoihin:

1. Tiedonantovelvollisuuksien käytännön toteutettavuus
Uusien velvoitteiden osalta tarvitaan selkeää viranomaisohjeistusta, jotta sääntely ei aiheuta tarpeetonta hallinnollista taakkaa eikä epäyhtenäisiä käytäntöjä.
2. Virhevastuuta koskevan tiedon kansallinen erityispiirre
Sääntelyä ja sen soveltamista on täsmennettävä niin, ettei suomalaisille kuluttajille synny virheellistä käsitystä lakisääteisen virhevastuun täsmällisestä kestosta.
3. Jo markkinoilla olevien tuotteiden siirtymäjärjestelyt
Toimeenpanon tulee turvata riittävä ja käytännössä toimiva siirtymä, jotta käyttökelpoisia tuotteita ei jouduta poistamaan markkinoilta pelkästään merkintämuutosten vuoksi.
4. Korjauksen ensisijaisuuden vahvistaminen
Kansallisen soveltamisen tulee tukea korjaamista aina, kun se on kohtuullisesti mahdollista ja kuluttajansuojan kanssa yhteensopivaa.
5. Korjaustietolomakkeen vastuusetelman selkeys
Lomakkeen sitovuutta koskevan sääntelyn tulee huomioida tilanteet, joissa kuluttajan antamat tiedot viasta eivät vastaa todellista vikaa.
6. Varaosia koskevien vastuukysymysten täsmentäminen
Riippumattomien korjausten mahdollistamisen ohella on varmistettava, että tuoteturvallisuuteen ja vahingonkorvausvastuuseen liittyvä vastuunjako on selkeä.

6. Lopuksi

Erikoiskaupan liitto pitää hallituksen esityksen tavoitteita perusteltuina, mutta korostaa, että sääntelyn on oltava yrityksille selkeää, oikeasuhtaista ja käytännössä toteuttamiskelpoista. Kuluttajansuoja, kiertotalous ja reilu kilpailu vahvistuvat vain silloin, kun sääntely ei johda tarpeettomaan hävikkiin, epäselvään vastuunjakoon tai kohtuuttomaan hallinnolliseen taakkaan.

Kunnioittavasti,

Erikoiskaupan liitto Etu ry
